

11 DE SETEMBRE, DEL 86

Han passat, només, deu anys

Han passat deu anys des d'aquell —ja mític— 11 de setembre del 76, a Sant Boi, controlat, encara, per les forces de seguretat de l'estat. L'exigència màxima d'aquells moments —estatut d'autonomia— s'ha concretat anys després en una estructura administrativa amb punts que totes les forces polítiques qüestionen, algunes obertament.

Frederic Mateu

Trenta-cinc vegades, trenta-cinc, va ser interromput pels aplaudiments **Miquel Roca** aquell diumenge 11 de setembre del 1976. Parlava en nom del Consell de Forces Polítiques de Catalunya en el miting, ja històric, de Sant Boi. Entre altres coses digué que «Catalunya no és un poble revanxista», que «no ens deturarem en el trist masoquisme d'inventariar les nostres penes», que «la ruptura és inevitable» i que «l'estatut haurà de ser revisat perquè avui les seues previsions han quedat desfasades». Es referia, òbviament, a l'estatut dels anys de la república.

Ni a l'Ajuntament de Barcelona ni a la Diputació —l'actual Palau de la Generalitat— onejava la senyera. A la plaça de Catalunya els «grisos» patru-

llaven a cavall esperant uns incidents que no arribaren i a Lleida traslladaven la celebració de la Diada Nacional al 18 del mateix mes. Pels voltants de Poblet grups de participants en la «Marxa de la Llibertat» intentaven concentrar-se, mentre a València els llauradors eren «dissolts» a les portes del Mercat central amb pilotes de goma i pots de fum. A Madrid es reunia la comissió permanent del Consejo Nacional per tal de donar audiència a la Llei per a la Reforma Política, proposada per un jove i sorprelliu president de nom Adolf Suárez, i a Pequín, finalment, moria el president Mao Zedong, a qui l'*Avui* dedicava cinc pàgines. Tot això passava només fa deu anys, escassament cent vint mesos.

I entremig, per assenyalar algunes de les anècdotes més reveladores, tornà el president Tarradellas, s'instaurà

DOMÈNEC L'IBERT

després **Isidoro** es féu president del govern amb el nom de **Felipe González** i qualsevol excusa era vàlida per *harmonitzar* —vocable afortunat— tot el que prèviament s'havia fet en matèria autonòmica. Un onze de setembre es posava en marxa TV3 i, en ple estiu, **Lluís Llach** omplia el camp d'un Barça que només aconseguia guanyar una lliga en deu anys.

Segurament fa cent vint mesos hauria estat impossible preveure la situació actual. Ningú no discutia les consignes d'aquella primera Diada sense massa por: «Libertat, amnistia i Estatut d'Autonomia» era a Barcelona, Sabadell, Girona, Alacant, Maó o València, la consigna obligatòria i obligada. Avui, però —i només han passat, només, deu anys— les forces polítiques del Principat es qüestionen la validesa d'un sistema administratiu i polític aprovat —amb una participació d'un 57,2 per cent de l'electorat— per un 88,6 per cent dels vots el 20 d'octubre del 79.

Al País Valencià la batalla s'havia perdut des dels inicis per la via de l'article 143 de la Constitució, una constitució que, a més, prohibia expressament la federació de comunitats autònomes, a través d'un article redactat

Jaume Lorés, sense dubte un dels escassos comentaristes polítics aclairadorament acceptats d'aquest país, ho ha explicat a tort i a dret: «**Felipe González** ha d'assumir que el fet que Pujol governi a Catalunya és una realitat i no un afront al seu partit». Una frase que té, també, la contrapartida lògica: Pujol ha d'entendre que la presència a Madrid d'un govern del PSOE és una realitat i una evidència i, «en principi» —Lorés és un mestre del matis— no significa cap greuge contra Catalunya. La incomprensió entre els palaus de Sant Jaume i La Moncloa és una de les claus que expliquen la tensió enmig de la qual s'ha mogut aquests darrers anys l'autonomia catalana.

En el concepte d'estat que passeja per les ments de **Felipe González** i **Alfonso Guerra** no cap la possibilitat que determinades zones del territori tinguin com a representants «evidents» de l'estat homes que no siguin del seu partit. I la manifestació més clara d'aquesta opció ha estat el conflicte pel finançament autonòmic, on ja ningú (cal mirar les respostes a l'enquesta que segueix aquestes pàgines) no es troba còmode. L'estrangulament és clar.

En tot aquest estira-i-amolla hi ha però, un dia clau: dilluns tretze de maig del 1985. El dia en què el rei **Joan Carles** arribava en visita oficial a Barcelona. Un viatge que no passà desapercebut per a ningú i les conseqüències del qual encara podrien marcar la vida política catalana. Hi havia dates prèvies, però. El 28 de febrer, **Jordi Pujol** havia viatjat a Madrid per entrevistar-se amb el ministre d'Economia **Miguel Boyer**; una hora i mitja d'entrevista entre president i conseller d'economia, d'una banda, i ministre d'Economia i secretari d'Estat d'Hisenda, de l'altra, la qual, segons allò que després es va veure, no serví de res. Als pocs dies, el president de la Generalitat volava de nou a Madrid: al Palau de la Zarzuela. Aquesta vegada vuitanta minuts serviren per a anunciar la voluntat del rei per visitar Barcelona. Una visita que alçà pells pels elogis —algun socialista els considerarà, en privat, com a «molt indiscrets i poc mesurats»— de **Joan Carles** a la gestió de **Jordi Pujol**: «Vull destacar la vostra tasca al davant de la màxima institució democràtica d'aquesta comunitat: la Generalitat». Ni la qualificació de màxima institució ni l'elogi a la tasca de govern de **Pujol** no van agradar als socialistes.

González aprofità aquells dies per a passejar amb barca per Escandinàvia

Visita del rei Joan Carles al Parlament de Catalunya.

la Generalitat provisional, es votaren la Constitució Espanyola i l'Estatut de Catalunya, es reconvertien, per la via modesta de l'article 148, les autonomies valenciana i balear, **Jordi Pujol** va ser elegit —enmig de la ingènua sorpresa de l'esquerra— president de la Generalitat, un tal **Tejero** intentà un colp d'estat i els tancs isqueren al carrer a la ciutat de València. Poc

des de i per a la UCD de València, pensant ostensiblement en els Països Catalans.

¿Què passa ara, però, que moltes forces polítiques es mostren disformes? ¿Què està passant, perquè, recordem-ho, deu anys després de l'entusiasme, els partits nacionalistes qüestionen la validesa de l'autonomia?

i Serra fou l'ombra persecutora del monarca i del president. **Antxon Sarasqueta** no tingué cap problema a parlar de «compromís històric» entre la Corona i la Generalitat. I ho era, indubtablement. Però també hi havia alguna cosa més. **Josep Maria Sanmartí**, des de Madrid, per a aquestes mateixes pàgines d'EL TEMPS, es

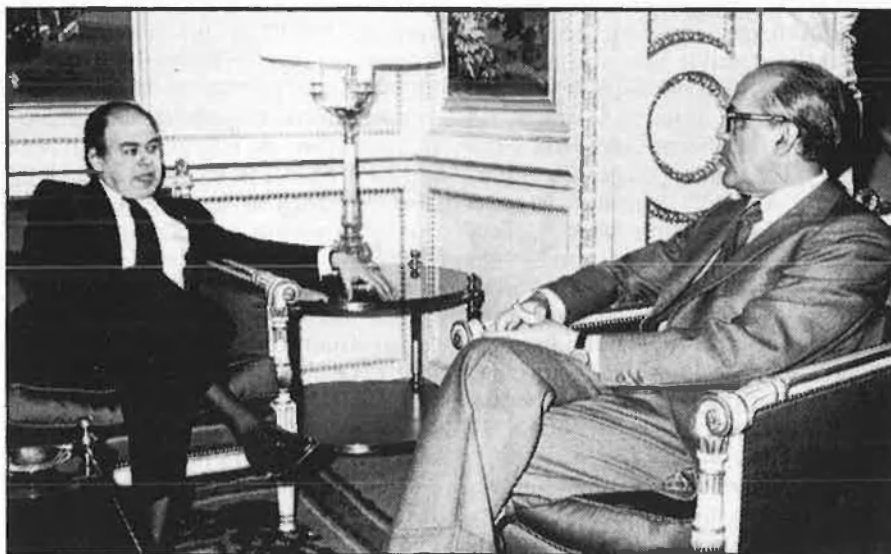
flectia entre els rengles de les Joventuts Nacionalistes de Catalunya, on es criticava obertament les declaracions i les actituds, «massa espanyolistes», preses per **Raimon Cusi** i **Enric Ticó**, dos dels seus principals dirigents, que alguns membres de les JNC no dubtaven a adjudicar «a la voluntat d'esdevenir parlamentaris a Madrid».

lunya. **Francesc Vicens**, en assabentar-se de la pèrdua de l'escó del seu partit, es llançà a una llarga dissertació criticant el fet que ERC participés (a través del conseller d'Indústria i Energia **Joan Hortolà**) en el govern convergent. En acabar, **Heribert Barrera** s'acostà a la trona per indicar: «Només haig de dir que totes aquestes han estat opinions personals de **Francesc Vicens**». «Ja ho havia dit al començament», respongué l'exdiputat. Les males cares eren evidents.

L'estiu ha passat, per a ERC, enmig d'una llarga discussió que potser trobarà solució al gener, durant el Congrés previst per a aquell mes. **Barrera** insisteix que les discrepàncies són normals en un partit pluralista, però, malgrat això, reconeix que «hi ha persones per a les quals aquesta discussió va més enllà d'una simple qüestió tàctica». Per a aquestes persones, el problema no seria només si la participació en el Consell Executiu era un error per a l'Esquerra. El qüestionament de l'actual autonomia ja és implícit en boca de tots els màxims dirigents del partit. **Joan Hortolà**, però, continua ocupant el seu despatx.

Pel que fa a la resta dels grups polítics nacionalistes, a la situació del nacionalisme en definitiva, l'únic qualificatiu que pot aplicar-se és el d'incertesa. No s'ha aconseguit articular encara una oposició política clara a l'estatut actual, però és evident que l'entusiasme demostrat fa deu anys a Sant Boi ja no existeix en bona part dels nacionalistes. Dels grups polítics del Principat que contesten l'enquesta d'EL TEMPS, quasi tots en qüestionen la validesa o l'aplicació. I només han passat deu anys. I només en fa sis que l'estatut d'autonomia entrà en vigor.

Si no es soluciona el tema del finançament autonòmic, si el govern del PSOE continua equivocant-se en fets com l'intent de processament de Jordi Pujol arran del cas Banca Catalana —i un fet i l'altre estan molt més connectats del que sembla— o si les organitzacions autonòmiques aconsegueixen implantar un estat d'ànim derrotista respecte a l'autonomia (i podrien passar les tres coses alhora), la situació política, almenys la del Principat, entraria en una via difícil i conflictiva. Fa deu anys ningú no qüestionava que l'autonomia era l'instrument necessari. Ara ja n'hi ha qui ho qüestiona obertament i, sobretot, qui ho matisa. ¿Assistim, ja, a un començament d'un procés a l'autonomia? □

Jordi Pujol amb Leopoldo Calvo Sotelo.

preguntava si aquesta actitud de **Joan Carles** no significaria també un alè a l'alternativa propiciada, amb **Miquel Roca** al front, sota les sigles de l'incipient, aleshores, PRD. Que era un toc d'atenció al govern del PSOE, ja no ho dubta ningú. Que fos alguna cosa més, això ja no és tan fàcil d'assegurar. La dreta espanyola estava suïcida i necessitava un alè nou. Convergència, en el punt àlgid de la intransigència socialista, necessitava també oxigen, «un govern comprensiu a Madrid», i la corona podia pretendre assegurar l'estabilitat del vell Principat i la de la franja política que s'estén a la dreta del PSOE. La conjunció d'interessos ha trobat, però, un fre brutal: les eleccions del passat mes de juny amb la banca al costat de **Roca**, i l'electorat abocat contra «ese catalán».

L'operació Roca ha motivat, això sí, que, per primera vegada, sectors del partit en el govern a la Generalitat «no aplaudissen» ostensiblement una iniciativa de **Jordi Pujol**. La mort de **Jaume Ciurana** privà els contraris a l'operació del que podia ser el seu cap. Però les tensions —escasses en el conjunt global del partit, encara que significatives— no es pogueren dissimular del tot. El monolitisme lògic de partit governant i el carisma indiscutible de **Jordi Pujol** calmaren una situació tensa que aquest estiu encara es re-

Malgrat tot, les tensions convergents no poden ser greus. L'inconformisme davant l'aplicació restrictiva de l'estatut es canalitza des del mateix partit (foren significatives les declaracions i el llibre *Narració d'una asfíxia premeditada*, de **Ramon Trias Fargas**) i es dirigeixen cap al govern de Madrid. Un recurs amb què no compten la resta de partits nacionalistes, que han vist com la crisi els envaïa després de les eleccions generals: Esquerra Republicana, enfrontada clarament en sectors; l'Entesa dels Nacionalistes d'Esquerra, ofegada per la seua coalició amb el PSUC; la UPV (vegeu l'article que publiquem en aquest mateix número en la secció País) i el PSM, temptats per la Izquierda Unida; els grups independentistes, l'MDT i la Crida, sense arribar a concretar una alternativa política capaç d'arrossegar el descontentament que manifesten sobre l'autonomia sectors significatius de la societat catalana... i el PSC i el PSUC, embolicats en la complicadíssima operació de construir una unitat de l'esquerra capaç d'arrancar la majoria parlamentària a Convergència i Unió.

De totes aquestes crisis —o dificultats, hi ha qui prefereix dir-ne això—, la més important al Principat, i la més significativa, és la que afecta, des de la mateixa nit de les eleccions generals, Esquerra Republicana de Cata-